

ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS NAUJIENŲ BIULETENIS

2009 m. vasaris Nr. 2 (17)

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA – tai Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaiga, įkurta 1997 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. spalio 10 d. nutarimu „Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos įsteigimo“. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija nagrinėja asmenų skundus, tikrina asmens duomenų tvarkymo teisėtumą, konsultuoja duomenų valdytojus ir subjektus, tvarko Asmens duomenų valdytojų valstybės registrą, teikia pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms dėl asmens duomenų tvarkymo, apsaugos, vykdo kitas įstatymu priskirtas funkcijas.

Naujienu biuletenyje vartojamos santrumpos:

VDAI – Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, ADTAI – Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas

VALSTYBINĖJE DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJOJE

VDAI 2008 metų veiklos ataskaita

VDAI parengė 2008 m. veiklos ataskaitą. Joje pabrėžiama, kad VDAI vykdė veiklą vadovaudamasi strateginiu 2008–2010 m. veiklos planu ir beveik visi jame numatyti rodikliai yra įvykdyti, o didžioji dalis – daugiau kaip 100 proc.

Ataskaitoje atkreipiamas dėmesys, kad su asmens duomenų apsauga susijusių teisės aktų rengimo srityje svarbus įvykis – Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. vasario 1 d. priimtas naujos redakcijos ADTAI, įsigaliojęs 2009 m. sausio 1 d. ADTAI išsamiau reglamentuotas asmens duomenų tvarkymas vykdant vaizdo stebėjimą, tiesioginės rinkodaros ir mokumo vertinimo tikslais, sveikatos apsaugos srityje, įtvirtintas už duomenų apsaugą atsakingas asmuo ar padalinys ir kt., o ypač svarbu tai, kad ADTAI įtvirtintas didesnis VDAI nepriklausomumas. Įgyvendinant naują ADTAI redakciją, parengtas ne vienas teisės aktas (plačiau apie tai skaitykite biuletenio 1 (16) numeryje arba ataskaitoje).

2008 m. VDAI veiklos ataskaitoje tarp svarbiausių įvykių paminėta, kad 2008 m. pabaigoje priėmus Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo pakeitimus ir papildymus buvo parengtas ir pateiktas derinti suinteresuotoms institucijoms Ryšio slaptumo patikrinimų atlikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. liepos 20 d. nutarimu Nr. 807 (Žin., 2005, Nr. 89-3341), pakeitimo projektas.

Svarbus asmens duomenų apsaugos Lietuvoje renginys 2008 m. – tai sausio mėn. kartu su Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komitetu

organizuota Europos duomenų apsaugos diena, kuriai paminėti surengta konferencija „Europos duomenų apsaugos diena jaunimui“ (<http://www.ada.lt/index.php?lng=lt&action=pag&id=501>).

Svarbiausi tarptautiniai asmens duomenų apsaugos renginiai – 2008 m. balandžio 17–18 d. Romoje (Italija) įvykusi kasmetinė Europos duomenų apsaugos vadovų pavasario konferencija

(<http://www.ada.lt/index.php?lng=lt&action=pag&id=416>) ir 2008 m. spalio 15–17 d. Strasbūre (Prancūzija) įvykusi 30-oji tarptautinė duomenų apsaugos ir privatumo vadovų konferencija „Privatumo apsauga pasaulyje be sienų“ (<http://www.ada.lt/index.php?lng=lt&action=pag&id=418>).

siekiant gerinti veiklą ir sužinoti visuomenės nuomonę apie asmens duomenų apsaugą

Lietuvoje ([http://www.ada.lt/images/cms/File/naujienu/2008%20m_%20gyventoju%20apklausa%20\(Apibendrinimas%20svetainei\)%20200808.doc](http://www.ada.lt/images/cms/File/naujienu/2008%20m_%20gyventoju%20apklausa%20(Apibendrinimas%20svetainei)%20200808.doc)). Taip pat paminėta ir VDAI jau penktus metus atliekama apklausa „Dėl asmenų aptarnavimo Valstybinėje duomenų apsaugos inspekcijoje kokybės“, kuria siekiama įvertinti veiklos kokybę ir gerinti asmenų aptarnavimą VDAI (http://www.ada.lt/images/cms/File/naujienu/Apklausa%20del%202008%20m_%20aptarn%20kokybes%20VDAI%20200902.doc).

Visus VDAI pasiektus veiklos rezultatus rasite 2008 m. veiklos ataskaitoje, kuri netrukus turėtų būti pateikta VDAI interneto svetainėje www.ada.lt.

Apklausa „Dėl asmenų aptarnavimo Valstybinėje duomenų apsaugos inspekcijoje kokybės“

VDAI, siekdama įvertinti savo veiklos kokybę ir gerinti asmenų aptarnavimą, jau penktus metus atlieka anoniminę apklausą „Dėl asmenų aptarnavimo Valstybinėje duomenų apsaugos inspekcijoje kokybės“. Anoniminė apklausa atlikta siunčiant anketas. Asmenys buvo parinkti atsitiktinės atrankos būdu iš tų, kurie 2008 m. kreipėsi į VDAI norėdami apginti savo teises.

Apklausa „Dėl asmenų aptarnavimo Valstybinėje duomenų apsaugos inspekcijoje kokybės“ metu nustatyta, kad 2008 m. pagrindiniai informacijos šaltiniai, iš kurių asmenys, kreipėsi į VDAI, sužinojo apie jos veiklą, buvo ADTAI ir kiti teisės aktai bei VDAI tinklalapis.

2008 m. apklausos rezultatai rodo, kad žmonės į VDAI dažniausiai kreipėsi dėl kelių priežasčių, t. y. dėl duomenų subjekto teisių pažeidimo ir dėl duomenų valdytojo ar tvarkytojo veiksmų.

Palyginus trejų metų apklausos rezultatus matyti, kad 2006 m. į VDAI daugiau buvo kreipiamasi dėl duomenų valdytojo ar tvarkytojo veiksmų (82 proc.), 2007 m. priešingai – daugiau dėl duomenų subjekto teisių pažeidimo (80 proc.), o 2008 m. apklausos rezultatai pasiskirstė vienodai, t. y. tiek dėl duomenų valdytojo ar tvarkytojo veiksmų, tiek dėl duomenų subjekto teisių pažeidimo kreipėsi po 50 proc. respondentų. Dėl netinkamų VDAI veiksmų per pastaruosius trejus metus nebuvo kreiptasi nė karto.

Asmenys, 2008 m. kreipdamiesi į VDAI, daugiausia tikėjosi, jog bus pašalinti pažeidimai (70 proc.), nubausti pažeidėjai (60 proc.) ir (arba) bus išspręsta problema (50 proc.). Nors pažeidus teisės aktų reikalavimus dėl asmens duomenų apsaugos administracines nuobaudas skiria tik teismas, o VDAI gali surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolą ar pateikti nurodymą, tačiau, asmenims, kurie kreipiasi į VDAI, labai svarbu, kad pažeidėjai būtų nubausti. Pagal Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksą bauda už pažeidimus dėl asmens duomenų apsaugos neviršija 1000 Lt (500–1000 Lt). Respondentų nuomone, VDAI turėtų įgyti teisę paprasčiau ir griežčiau bausti pažeidėjus, taip pat jie mano, kad reikėtų bausti įmones, o ne tikrai mažomis baudomis atsiperkančius darbuotojus.

2008 m. daugiau kaip dvigubai išaugo manančiųjų, kad VDAI dirba gerai, skaičius (70 proc.).

2007 m. taip manančiųjų buvo 30 proc., o 2006 m. kiek mažiau – 27 proc. Beveik nesiskiria pastarųjų trejų metų atsakymų pasiskirstymas atsakant į klausimą, jog VDAI atsakymą pateikė tinkamu laiku (2008 m. – 60 proc., 2007 m. – 60 proc., 2006 m. – 64 proc.). Palyginus trejų metų duomenis matyti, kad manančiųjų, jog VDAI pateikia atsakymus greitai, skaičius vis didėja (2008 m. – 40 proc., 2007 m. – 30 proc., 2006 – 18 proc.).

Iš apklausoje pateiktų komentarų aiškėja, kad yra pasitaikę atvejų, jog asmens teises pažeidusi įmonė sureagavo tik tuomet, kai gavo paklausimą iš VDAI, ir ėmėsi priemonių pažeidimams pašalinti.

40 proc. 2008 m. respondentų (2007 m. – 50 proc., 2006 m. – 9 proc.), paklaustų, ar jiems pakanka informacijos apie VDAI veiklą, mano, kad jiems tokios informacijos pakanka. 40 proc. (2007 m. – 30 proc., 2006 m. – 55 proc.) asmenų, kurie 2008 m. kreipėsi į VDAI, vis dėlto tikėtusi daugiau minėtos informacijos. Iš jų buvo 40 proc. manančiųjų, kad daugiau informacijos apie VDAI veiklą galėtų būti internete (2007 m. – 100 proc., 2006 m. – 50 proc.), spaudoje daugiau tokios informacijos tikėtusi 30 proc. (2007 m. – 67 proc., 2006 m. – 83 proc.), radijuje ir televizijoje – 10 proc. (2007 m. – 100 proc., 2006 m. – 50 proc.) apklaustųjų.

Už duomenų apsaugą atsakingas asmuo ar padalinys – kas jis?

VDAI, 2009 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujos redakcijos ADTAI, sulaukė itin daug interesantų paklausimų, kas tai yra už duomenų apsaugą atsakingas asmuo ar padalinys, kaip jis skiriamas ir kita. Taigi atsižvelgdama į kilusį susidomėjimą šiuo klausimu VDAI svetainės www.ada.lt „Dažnai užduodamų klausimų“ rubrikoje parengė trumpą apžvalgą apie už duomenų apsaugą atsakingą asmenį ar padalinį. Plačiau apie tai galite skaityti adresu <http://www.ada.lt/index.php?lng=lt&action=page&id=615>.

LIETUVOJE**Straipsnis. Asmens duomenų apsaugos reglamentavimo naujovės**

Leidinyje „Valstybės tarnybos aktualijos“ (2009 m. sausis–vasaris, Nr. 15, 36–39 p.) paskelbtas VDAI Teisės skyriaus vedėjos Daivos Paulikienės parengtas straipsnis „Asmens duomenų apsaugos reglamentavimo naujovės“.

Kaip teigia pati straipsnio autorė, pasinaudodama puikia galimybe šiame straipsnyje aptaria 2008 m. vasario 1 d. priimto ir 2009 m. sausio 1 d. įsigaliojusio naujos redakcijos ADTAI naujoves bei svarbiausius pakeitimus. „Valstybės tarnybos aktualijų“ archyvą galite rasti šiuo adresu <http://www.vtd.lt/index.php?-235230390>.

EUROPOS SAJUNGOJE**Dalyvavimas darbo grupėse, susitikimuose**

2009 m. vasario 10–11 d. Briuselyje (Belgija) įvyko 69-asis 29 straipsnio darbo grupės duomenų apsaugai tvarkant asmens duomenis susitikimas. VDAI jame atstovavo direktorius dr. Algirdas Kunčinas.

Susitikime priimta nuomonė 2/2009 Dėl vaikų asmens duomenų apsaugos (http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2009/wp160_en.pdf) ir nuomonė 1/2009 Dėl pasiūlymų koreguojant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) (http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2009/wp159_en.pdf).

Susitikime dalyvavo keturi pagrindiniai paieškos priemonių operatoriai – „Google“, „Microsoft“, „Yahoo!“ ir „Ixquick“. Pakviestieji operatoriai – tai pagrindiniai šios srities dalyviai ir yra įsipareigoję bendradarbiauti su duomenų apsaugos priežiūros institucijomis, kad tai padėtų tobulinti privatumo apsaugos praktiką. Šis susitikimas su operatoriais tęsia 2008 m. balandžio mėn. pradėtą darbą, kai buvo paskelbta 29 str. darbo grupės **Nuomonė 1/2008 dėl asmens duomenų apsaugos klausimų, susijusių su programinėmis paieškos priemonėmis**. Debatuose buvo

išskirtos trys pagrindinės temos: duomenų išsaugojimo laikotarpis, anonimiškumo užtikrinimas, taikytini teisės aktai. 29 str. darbo grupės susitikime nagrinėti ir kiti klausimai.

2009 m. vasario 12 d. Briuselyje (Belgija) Europos standartizacijos komitetas organizavo atvirą duomenų apsaugos ir privatumo konferenciją. Joje dalyvavo VDAI Informacijos ir technologijų skyriaus vedėja Aušra Gučienė.

Konferencijoje buvo nagrinėjami trys projektai, kuriuos nuo 2002 m. vykdo prie Europos standartizacijos komiteto sukurtos darbo grupės. Į diskusiją buvo kviečiami su duomenų apsaugos ir privatumo veikla susiję asmenys, kuriuos domina projektai ir kurie nori dalyvauti juos svarstant. Konferencijoje apsvaistyti šių projektų darbiniai variantai: Privatumo audito priemonės, Geros praktikos nuostatų vadovas ir Savanoriškas technologijų dialogas.

Darbuotojų duomenims apsaugoti nepakanka tik pareiškimų

2009 m. vasario 16 d. Vokietijos federalinio duomenų apsaugos ir informacijos laisvės vadovo Peterio Schaaro pranešime spaudai skelbiama apie Vokietijos valdžios institucijų susitarimą įstatymu galutinai sureguliuoti duomenų apsaugą darbo santykiuose.

P. Schaaro teigimu, būtina imtis veiksmų tokiais atvejais, kurie turėtų būti reglamentuojami atskiru darbuotojų duomenų apsaugos aktu, kaip antai:

- Duomenys turėtų būti renkami atvirai ir dalyvaujant pačiam darbuotojui. Sekimas ar kontrolė, ypač pasitelkiant detektyvų agentūras, neturėtų vykti.

- Bet kokia prieiga prie personalo duomenų vidiniam auditui turi būti pagrįsta teisinėmis nuostatomis. Nepriimtinas joks nuodugnus, visapusiškas duomenų sugretinimas nesant pagrindo ar įtarimų.

- Atsižvelgiant į tai, kad darbinis gyvenimas be telefono, interneto paslaugų ar elektroninio pašto tapo neišsivaizduojamas, būtina nustatyti ir aiškiai apibrėžti vidiniam darbuotojų bendravimo priemonių įvertinimo sąlygas.

- Pastaruoju metu ypač paplitę vaizdo stebėjimo įrenginiai ar vietos nustatymo sistemos. Naudoti technologines prieigos sistemas ir vykdyti stebėseną turėtų būti leidžiama tik laikantis aiškiai nustatytų taisyklių. Ypač griežtos nuostatos turi būti taikomos biometrinėms procedūroms. Nepriimtina jokia visapuse darbuotojo įpročių stebėseną.

- Pareiškėjų, kaip ir darbuotojų duomenis, privaloma naudoti tiksliai pagal paskirtį, nustatytą tikslą. Vertinant darbdavio teisę klausinėti ir įsidarbinimo testus, ypač, turint mintyje, ypatingus duomenis, pavyzdžiui, su asmens sveikata susijusius duomenis, reikėtų tobulinti duomenų apsaugos taisykles.

- Darbo tarybos ir personalo tarybos, o taip pat įmonėse, įstaigose veikiančios duomenų apsaugos pareigūnai privalo įsijungti ankstyvame etape ir visapusiškai dalyvauti priimant visus duomenų apsaugos įstatymui svarbius sprendimus.

(Vokietijos federalinio duomenų apsaugos ir informacijos laisvės vadovo pranešimas spaudai, 2009 m. vasario 16 d., Vokietija)

Šį naujienų biuletinį galite užsisakyti Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos svetainės www.ada.lt skiltyje „Naujienų prenumerata“